

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11867

Tarih : 12.05.2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Çölyak Hastalarının Beslenme Hakkına Erişiminin Sağlanması Hakkında Kanun
Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.09/05/2025

Öznur Bartin
Hakkâri Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Plan ve Bütçe , Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor
Esas Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Tarih: 14-5-2025	Esas No:2/3116

TBMM KANUN VE KARARLAR BAKANLIĞI
13 Mayıs 2025
Numara:

TBMM GENEL YRAK
13 Mayıs 2025
No: 1628063

GENEL GEREKÇE

Çölyak hastalığı; buğday, arpa, çavdar ve yulaf gibi tahıllarda bulunan gluten adlı proteine karşı bağışıklık sisteminin anormal tepki vermesiyle ortaya çıkan, ömür boyu süren otoimmün bir hastalıktır. Bu hastalık, ince bağırsak yüzeyine zarar vererek besin emilimini bozar ve zamanla ciddi sağlık sorunlarına yol açar. Bugün için çölyak hastalığının bilinen tek tedavisi, ömür boyu sürecek sıkı bir glutensiz diyetin uygulanmasıdır.

Ancak glutensiz beslenme, yalnızca tıbbi bir zorunluluk değil, aynı zamanda ekonomik, sosyal ve bölgesel eşitsizliklerin etkisiyle karmaşık bir yaşam mücadelesine dönüşmüştür. Glutensiz ürünlerin sınırlı sayıda üretilmesi, yaygın olarak büyükşehirlerde satışa sunulması ve yüksek fiyatlarla satılması; özellikle düşük gelirli yurttaşların sağlıklı ve dengeli beslenme hakkına erişimini engellemektedir. Ayrıca gluten; yalnızca gıdalarda değil, ilaç, kozmetik ve temizlik ürünlerinde de bulunabilmektedir. Bu durum, çölyak hastalarının yaşam kalitesini düşürmekte; sosyal izolasyon, psikolojik sorunlar ve uzun vadeli sağlık komplikasyonları doğurmaktadır.

Ülkemizde çölyak hastalarının glutensiz gıdaya erişimi, özellikle sosyoekonomik açıdan dezavantajlı gruplar için ciddi bir sorun haline gelmiştir. Glutensiz ürünlerin çoğu ithal edilmekte ya da özel üretim süreçleri nedeniyle yüksek maliyetle sunulmaktadır. Oysa sağlıklı beslenme, ayrıcalık değil, evrensel bir insan hakkıdır. Bu hak, Anayasa'nın 2. maddesinde tanımlanan sosyal hukuk devleti ilkesi ile 56. maddesinde güvence altına alınmıştır. Aynı zamanda 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gibi yasal düzenlemelerle de desteklenmektedir.

Özellikle ülkemizin bazı bölgelerinde –örneğin Hakkâri ve ilçelerinde– bu sorun çok daha derinleşmiş şekilde hissedilmektedir. İşsizlik oranlarının yüksek olduğu, lojistik ve tedarik altyapısının yetersiz kaldığı bu bölgelerde çölyak hastaları hem ürünlere erişimde hem de tanı ve tedavi süreçlerinde ciddi zorluklarla karşı karşıyadır. Uzman sağlık personeli eksikliği ve kamu desteğinin yetersizliği, bireylerin yaşam hakkını doğrudan tehdit eden bir adaletsizlik yaratmaktadır.

Mevcut kamu politikaları çölyak hastalarının ihtiyaçlarını karşılamaktan uzaktır. Sosyal yardım kapsamı sınırlıdır; kriterler belirsiz, uygulamalar düzensizdir. Belediyeler ve bazı sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen yerel destek faaliyetleri önemlidir ancak bu hizmetlerin devamlılığı için merkezi kamu politikalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Sosyal devlet anlayışı, bu yükümlülüğün yalnızca gönüllülüğe bırakılamayacağını açıkça ortaya koymaktadır.

Ayrıca çocuk çölyak hastaları, gelişim dönemlerinde yeterli beslenemedikleri takdirde hem fiziksel sağlıkları hem de eğitim ve sosyal yaşamları olumsuz etkilenmektedir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 24. maddesi ile 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'da yer alan "makul düzenleme" ilkesi, çölyak hastalarının da özel gereksinimlerinin kamu hizmetlerinde gözetilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu Kanun Teklifi ile çölyak hastalarının beslenme ihtiyacı bir halk sağlığı sorunu olarak tanımlanmakta; tüm yurttaşların ekonomik durumu ne olursa olsun glutensiz beslenme hakkına kamusal yollarla erişimi amaçlanmaktadır. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın düzenli gıda desteği sağlaması, Çölyak Destek ve Dağıtım Birimlerinin kurulması, kamu kurumlarında glutensiz menü sunumu, sosyal yardım kriterlerinin netleştirilmesi ve çocuklara yönelik eğitim programlarının geliştirilmesiyle hem bireysel hem toplumsal düzeyde çölyak hastalığı ile mücadele güçlendirilecektir.

Bu düzenlemelerle amaçlanan, yalnızca çölyak hastalarına geçici yardım sunmak değil, anayasal haklar temelinde, kalıcı, kapsayıcı ve adil bir destek sisteminin inşa edilmesidir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Bu madde ile yasal düzenlemenin amacı net şekilde ortaya konulmaktadır. Çölyak hastalarının gıda erişimi yalnız bireysel değil, aynı zamanda kamusal bir sorumluluktur. Sağlıklı beslenmenin bir insan hakkı olduğu yaklaşımı temel alınarak, ekonomik durumu yetersiz bireylerin kamu eliyle korunması hedeflenmiştir.

MADDE 2- Glutensiz ürünlerin yüksek fiyatı, çölyak hastalarının yeterli ve dengeli beslenmesini doğrudan etkilemektedir. Bu nedenle devletin, aylık gıda paketi ya da nakdi destekle bu açığı kapatması sosyal devletin gereğidir. Destek miktarının her yıl güncellenmesi ise ekonomik koşullardaki değişkenliğe karşı bir koruma mekanizmasıdır.

MADDE 3- Yardımların etkin ve doğru dağıtımı için yerel düzeyde özel birimler kurulması, uygulamanın sürekliliği ve güvenilirliği açısından gereklidir. Bu birimler sadece dağıtım değil, kayıt tutma ve bilgilendirme fonksiyonlarıyla da vatandaşlara yönelik kapsayıcı bir hizmet sunacaktır.

MADDE 4- Çölyak hastalığı konusunda toplum genelinde farkındalık düşüktür. Erken tanı ve sosyal empati, ancak yaygın eğitimle mümkün olabilir. Özellikle okul çağındaki çocukların hem hastalık hakkında bilgi sahibi olması hem de çölyak hastası akranlarına karşı bilinçli davranması için müfredata ekleme yapılması elzemdir.

MADDE 5- Kamusal hizmet veren kurumlarda çölyak hastalarının göz ardı edilmemesi ve eşit hizmet alabilmesi için glutensiz menü seçeneği zorunlu hale getirilmelidir. Ayrıca kamu ihalelerinde bu ürünlerin üretimi ve tedariği desteklenerek glutensiz gıda arzı teşvik edilmelidir.

MADDE 6- SGK'nın çölyak hastaları için ödemekle yükümlü olduğu tutarların, enflasyon karşısında erimemesi için TÜFE oranına endekslenmesi gerekmektedir. Bu düzenleme, mali desteğin reel değerini koruyarak sürdürülebilir hale getirecektir.

MADDE 7- Sosyal yardımların suistimale açık olmaması, adil ve şeffaf biçimde dağıtılması için bağımsız denetim mekanizmalarının oluşturulması gereklidir. Ayrıca uygulamanın etkinliğini ölçmek için düzenli raporlama yapılması, kamuoyunun bilgilendirilmesi ve hesap verilebilirlik açısından önemlidir.

MADDE 8- Kanunun uygulanmasına dair detayların ilgili bakanlıkların katkısıyla Sağlık Bakanlığı tarafından belirlenmesi, uygulamada birlik ve eşgüdüm sağlar. Yönetmelik çıkarılması, kanunun pratikte işlerliğini garanti altına alacaktır.

MADDE 9- Yürürlük maddesidir.

MADDE 10- Yürütme maddesidir.

ÇÖLYAK HASTALARININ BESLENME HAKKINA ERİŞİMİNİN SAĞLANMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı, çölyak hastalarının beslenme hakkına erişimini sağlamak, özellikle ekonomik durumu yetersiz olan yurttaşların glutensiz gıdaya ulaşmasını kolaylaştırmak ve bu hakkın kamu eliyle düzenli olarak teminat altına alınmasını sağlamaktır.

Destek miktarı

MADDE 2- (1) Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, ekonomik durumu yetersiz olan çölyak hastalarına aylık olarak glutensiz temel gıda paketleri sağlamakla veya asgari glutensiz gıda ihtiyacını karşılayacak düzeyde nakdi sosyal destek ödemesi yapmakla yükümlüdür.

(2) Destek miktarı, her yıl temel gıda fiyatları baz alınarak yeniden hesaplanıp güncellenir.

Çölyak Destek ve Dağıtım Birimi

MADDE 3- (1) İl ve ilçe sağlık müdürlüklerinde, belediyelerin iş birliğiyle Çölyak Destek ve Dağıtım Birimi kurulur.

(2) Bu birimler, çölyak hastalarının kaydını tutar, ürünlerin lojistiğini sağlar ve ürünleri ihtiyaç sahiplerine doğrudan teslim eder.

(3) Bu birimlerde, çölyak hastaları ve ailelerine yönelik bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri sunulur.

Ulusal farkındalık ve eğitim programları

MADDE 4- (1) Sağlık Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı, çölyak hastalığı hakkında toplumda farkındalığı artırmak için kamu spotları, broşürler, seminerler ve okul temelli eğitim programları geliştirir.

(2) İlkokul ve ortaöğretim düzeyinde çölyak konusunda temel bilinçlendirme eğitimleri, müfredata eklenir.

Kamu kurumları ve gıda tedariki

MADDE 5- (1) Kamuya ait hastaneler, okullar, yurtlar ve sosyal hizmet kurumlarında glutensiz menü seçeneğinin sunulması zorunludur.

(2) Kamu ihalelerinde glutensiz ürünlerin tedariği özel şartlarla desteklenir.

Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ödemeleri

MADDE 6- (1) Protein metabolizması bozuklukları ve çölyak hastalığı için Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığının ödemekle yükümlü olduğu tutarlar, her yıl başında yıllık TÜFE oranından az olmamak kaydıyla güncellenir.

Denetim ve takip

MADDE 7- (1) Bu kanun kapsamında sağlanan gıda ve mali yardımların şeffaf biçimde ulaştırılması için valilikler bünyesinde bağımsız denetim mekanizması kurulur.

(2) Yardımların bölgesel dağılımı ve etki analizi, yıllık raporlarla Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulur.

Yönetmelik

MADDE 8- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığının görüşleri alınarak Sağlık Bakanlığı tarafından çıkarılan Yönetmelik ile düzenlenir.

Yürürlük

MADDE 9- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 10- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.